

Fotografies dels Senyors d'Ahir

Fotografies de Carl i Aurelia Canaan
Fotografías de Carl y Aurelia Canaan
Carl and Aurelia Canaan's Photographs
Fotografien von Carl und Aurelia Canaan

Fotografies dels Senyors d'Ahir

Fotografies de Carl i Aurelia Canaan
Fotografías de Carl y Aurelia Canaan
Carl and Aurelia Canaan's Photographs
Fotografien von Carl und Aurelia Canaan

2015

Sèrie *Cap Vermell* / 17

www.capvermell.cat
capvermell@gmail.com

Fotografies dels Senyors d'Ahir

Coordinació: Ilucià rinyon
Comissari tècnic de les fotografies: Daniel Vega
Consultor fotogràfic: Valentín Sama

Traduccions al català: Jaume Fuster
Traduccions al castellà: Ilucià rinyon
Traduccions a l'anglès: Gabriel Mir
Traduccions a l'anglès d'*Els Canaan: una vida en imatges i En dir era, ja hem batut?*: Sally von Stünzner
Traducció a l'anglès d'*Arxiu Canaan, període mallorquí*: Sergio Vega
Traduccions a l'alemany: Heike Nottebaum

Col·laboradors necessaris: Ajuntament de Capdepera i Associació Hotelera Cales de Capdepera

Disseny de la coberta: Documenta Balear SL

© 2015 del text: els autors
© 2015 d'aquesta edició:
Edicions Documenta Balear
Sant Miquel, 5. 1. 07002 Palma (illes Balears)
Tel. +34971718123
editorial@documentabalear.com
www.documentabalear.com

ISBN: 978-84-16163-24-3
Dipòsit legal: PM 144-2015

Maquetació: AC Cap Vermell

TAULA

Sergio VEGA BORREGO
Arxiu Canaan, període mallorquí, 9

Danviel VEGA BORREGO
Els Canaan: una vida en imatges, 17

Fotografies, 25

Relació d'autors dels textos que acompanyen les fotografies:

Aurelia CANAAN. Textos del Senyor Ahir

Pere ORMÍ FERRER. En dir era, ja han batut

Toni PERELLÓ. L'ombra dels tenyidors

Miquel LLULL. Els constructors de Piràmides

Toni COIX. Els primers clients

Jaume FUSTER ALZINA. L'al·lot del gel

Bartomeu MELIS MELIS *Meyme*. El que puc dir jo, entre altres coses, de l'hotel Castillo

Ilucià RINYON. Els Canaan a Son Moll

Miquel LLULL. Un *homu* i unes crosses

Jaume MOREY. Els Canaan en el record

ARXIU CANAAN, PERÍODE MALLORQUÍ

El que caracteritza les societats anomenades avançades és que aitals societats consumeixen en l'actualitat imatges, i no, com aquelles d'antany, creences; són, doncs, més liberals, menys fanàtiques, però són també més falses.

ROLAND BARTHES

A mitjan dels anys 70, el meu pare era un jove advocat acabat d'instal·lar a Madrid. Llavors ni ell ni la meva mare sospitaven que la casual cridada del matrimoni Canaan a la porta del seu despatx influiria sobre les seves vides, i d'alguna manera també en la meua.

Mai no vaig arribar a conèixer en Carl, i essent un nin vaig conèixer Aurelia. Als meus ulls l'Aurelia de llavors, una dona d'uns vuitanta anys, de trets mestissos i amb un accent a l'hora de parlar el castellà quasi indesxifrabable, era quelcom molt llunyà i fora de l'abast dels llibres de text de l'època. Trescar pels corredors de casa seva era com assistir a una lliçó de geografia i història de caòtic ordre cronològic. Quadres de tribus africanes i estàtues orientals es mesclaven amb navalles, llances, punyals o el darrer model de reproductor VHS. D'entre tots els objectes, potser el més fascinant era un petit binocular estereoscopi que reproduïa imatges tridimensionals de tots els racons del planeta. El meu germà Daniel i jo podíem passar hores estirats a terra amb els ulls clavats en els binoculars, extasiats pel flux d'imatges. Fou un curs avançat d'història i, a la vegada, el nostre primer contacte amb els paradisos artificials de les imatges.

Qui podia sospitar que, després d'haver passat més d'una dècada recorrent mig planeta, seria Mallorca el lloc que els Canaan triarien per a posar fi als seus viatges. Mirant les primeres fotografies realitzades a la seva arribada a Cala Rajada, a inicis dels 50, aquestes recorden les de dos etnògrafs inspeccionant un territori ignot. En aquestes primeres fotografies, els Canaan desapareixen de la imatge per a fotografiar de manera pacient i reiterativa els mateixos motius. Carrers deserts sense asfaltar, ametllers en flor, l'aigua cristal·lina de la mar, las runes d'un castell. De tant en tant apareix en la llunyania qualche figura humana que, acompanyada del seu ase, miren sorpresos cap a la càmera. M'imagino tant en Carl com n'Aurelia tornant-los la mirada, també entre la sorpresa i el reconeixement. Aquestes no són imatges d'un turista que vol recordar un instant de manera fugissera, són les imatges d'algú que vol deixar constància que un món així encara existia al vell continent.

És paradoxal que allò que donava ales als Canaan per viatjar per mig món era, a la vegada, allò del què fugien. De ple en els anys 50, els Estats Units com a potència triomfant començava a expandir el seu jove esperit capitalista pel món. Aleshores, Carl treballava d'auditor per a diferents delegacions a l'estranger de la companyia petroliera CALTEX i Aurelia, pintora aficionada, l'acompanyava retratant tot el que veia. Encara que mai vaig conèixer en Carl, mirant les seves fotografies

no puc deixar de pensar en ell com un Albert Camus a l'americana. Me l'imagino en el seu escriptori, amb les seues fulls de comptes, sumant i restant per, tot seguit, tornar a sumar eterns balanços, com un Sísif modern. No trigaria molt de temps en Carl a topar amb l'absurd del proverbi americà "keeping up with the Joneses". L'ansietat de la constant competitivitat de la nova societat de consum féu que, quan els Canaan arribaren a Cala Rajada, als seus ulls un racó en un estat primitiu precapitalista, els semblàs un paradís perdut. Paradoxal és que una vegada que decidiren instal·lar-se en el paradís fos per a construir-hi un hotel que anomenaren amb l'ostentós nom d'El Castillo. Diguem que, tant Carl com Aurelia, necessitaren temps per a desprendre's del nou món i la seva visió *disneyficada* de la història per abraçar l'antic; per bé que quan finalment ho aconseguiren la modernitat els sorprengué.

Els Canaan fotografiaren amb fascinació les tècniques artesanals de la construcció del seu hotel i la seva evolució, fins a la finalització. També es troben imatges del que seria la seva lleial cort d'empleats: Pilar, Guapo, Gabriel, Maties... A partir d'aquí, a poc a poc, els Canaan deixen de fotografiar el que veuen per començar a ser fotografiats. Al principi són fotografies promocionals de l'hotel, però, paulatinament, l'origen es fa confús. En molts de casos són imatges de diverses procedències, preses pels mateixos visitants de l'hotel. De qualque manera, els Canaan començaren lentament a incorporar-se al paisatge de Cala Rajada, com un element exòtic més. Tant és així que, amb l'obertura econòmica de mitjans 60 i l'explosió del boom turístic, la manera de fer dels Canaan, amenaçada per la nova maquinària hotelera, es queda un punt obsoleta i arcaica, com la Cala Rajada que ells trobaren. Una vegada més haurien d'empaquetar els seus atuells i treure la pols a la seva màquina de retratar per a emprendre el que seria el seu darrer viatge.

Llegint els afectuosos comentaris escrits en aquest llibre per gent que els conegué, o que d'alguna manera es topà amb ells, m'alegra saber que els Canaan no arribaren a Cala Rajada senzillament per a usurpar la saviesa despreocupada en què estaven immersos els gabellins. Els Canaan no dugueren amb ells solament les meravelles del nou món, sinó que expandiren amb la seva presència els estrets horitzons en que estava immersa part de la societat de l'època. Tant Aurelia com el seu marit donaren espai a tota una galeria de persones que trobaren en El Castillo la comprensió i la llibertat que la societat del moment els negava. Homosexuals, ànimes sense pàtria, immigrants i, per suposat, Marcelo, esperit impetuós a pesar de la seva discapacitat física.

El camí que prengueren els gabellins, rere l'ambivalent llegat dels Canaan, és un judici que només a ells competeix. Pel que fa a la meua experiència l'esperit explorador, enèrgic, heterodox i inconformista d'Aurelia ha estat sempre una font d'inspiració.

SERGIO VEGA BORREGO

ARCHIVO CANAAN, PERIODO MALLORQUÍN

Lo que caracteriza las sociedades llamadas avanzadas es que tales sociedades consumen en la actualidad imágenes y no, como aquellas de antaño, creencias; son, pues, más liberales, menos fanáticas, pero son también más falsas.

ROLAND BARTHES

A mediados de los años setenta mi padre era un joven abogado recién asentado en Madrid. Por aquel entonces ni él ni mi madre sospechaban que la casual llamada del matrimonio Canaan a la puerta de su despacho iba a influenciar sus vidas, y en algún modo también la mía.

Yo nunca llegué a conocer a Carl y solo siendo un niño conocí a Aurelia. A mis ojos la Aurelia de entonces, una mujer de unos ochenta años, de rasgos mestizos y un acento a la hora de hablar en castellano casi indescifrable, era algo muy lejano y fuera del alcance de los libros de texto de la época. Pasear por los pasillos de su casa era como asistir a una lección de geografía e historia de caótico orden cronológico. Cuadros de tribus africanas y estatuas orientales se mezclaban con navajas, lanzas, puñales o el último modelo de reproductor VHS. De entre todos los objetos quizá el más fascinante era un pequeño binocular estereoscópico que reproducía imágenes tridimensionales de todos los rincones del planeta. Mi hermano Daniel y yo podíamos pasarnos horas tirados en el suelo con los ojos hundidos en los binoculares extasiados por el flujo de las imágenes. Fue un curso avanzado de historia pero también nuestro primer contacto con los paraísos artificiales de las imágenes.

Quién iba a suponer que después de haber pasado más de una década recorriendo medio planeta sería Mallorca el lugar que los Canaan elegirían para poner fin a sus viajes. Mirando las primeras fotografías realizadas a su llegada a Cala Rajada, a inicios de los años cincuenta, recuerdan a las de dos etnógrafos inspeccionando un territorio ignoto. En esas primeras fotografías los Canaan desaparecen de la imagen para fotografiar de manera paciente y reiterativa los mismos motivos. Calles desiertas sin asfaltar, imágenes de almendros en flor, el agua cristalina del mar o las ruinas de un Castillo. De vez en cuando aparece alguna figura humana a lo lejos que junto a su burro miran sorprendidos a la cámara. Me imagino tanto a Carl como a Aurelia devolviéndoles la mirada entre sorpresa y reconocimiento. Estás no son imágenes de un turista que quiere recordar de modo pasajero un instante, son las imágenes de alguien que quiere dar constancia de que un mundo así todavía existía en el viejo continente.

Es paradójico que aquello que les daba alas a los Canaan para viajar por medio mundo era a la vez aquello mismo de lo que huían. En plenos años cincuenta Estados Unidos como potencia triunfante empezaba a expandir su joven espíritu capitalista por el mundo. En aquel entonces Carl trabajaba de auditor para las diferentes delegaciones en el extranjero de la compañía petrolífera CALTEX y Aurelia, pintora aficionada, lo acompañaba retratando todo aquello que veía.

Aunque nunca conocí a Carl viendo sus fotos no puedo dejar de pensar en él como un Albert Camus a la americana. Me lo imagino en su escritorio con sus hojas de cuentas sumando y restando y luego volviendo a sumar eternos balances como un Sísifo moderno. No tardaría mucho tiempo Carl en toparse con el absurdo del proverbio americano “keeping up with the Joneses”. La ansiedad de la constante competitividad de la nueva sociedad de consumo hizo que cuando los Canaan llegaron a Cala Rajada, a sus ojos un rincón en un estado primitivo pre-capitalista pareciese un paraíso perdido. Paradójico también es que una vez decidieron instalarse en este vergel fuera para construir un hotel al que bautizaron con el ostentoso nombre El Castillo. Digamos que tanto a Carl como a Aurelia les llevaría tiempo desprenderse del nuevo mundo y su visión disneyficada de la historia para abrazar el antiguo; aunque cuando al final lo consiguieron la modernidad les sorprendió.

Los Canaan fotografiaron con fascinación las técnicas artesanales de la construcción de su hotel, su evolución hasta su finalización. También se encuentran imágenes de los que serían su leal cohorte de empleados: Pilar, Guapo, Gabriel, Matías... A partir de aquí poco a poco los Canaan empiezan a dejar de fotografiar lo que ven para comenzar ellos a ser los fotografiados. Al principio son fotos promocionales del hotel, pero poco a poco el origen es confuso. En muchos casos son imágenes de diversas procedencias tomadas por los propios visitantes del hotel. En cierto modo los Canaan empezaron lentamente a incorporarse al paisaje de Cala Rajada como un elemento exótico más. Tanto es así que con la apertura económica de mediados de los sesenta y el estallido del boom turístico el modo de hacer de los Canaan, amenazado por la nueva maquinaria hotelera, se quedó tan obsoleto y arcaico como la Cala Rajada que ellos encontraron. Una vez más tendrían que empaquetar sus enseres y desempolvar su máquina fotográfica para emprender el que sería su último viaje.

Leyendo los afectuosos comentarios escritos en este libro por la gente que los conoció, o de algún modo se tropezó con ellos, me alegra saber que los Canaan no llegaron a Cala Rajada simplemente para usurpar la sabiduría despreocupada en la que estaban inmersos los gabellins. Los Canaan no trajeron con ellos solamente las maravillas del nuevo mundo, sino que vinieron a expandir con su presencia los estrechos horizontes en los que estaba inmersa parte de la sociedad de aquella época. Tanto Aurelia como su marido dieron espacio a toda una galería de personas que encontraron en El Castillo la comprensión y la libertad que la sociedad del momento les negó. Homosexuales, almas sin patria, inmigrantes y por supuesto Marcelo, espíritu impetuoso a pesar de su discapacidad física.

Qué camino tomaron los gabellins tras el ambivalente legado de los Canaan es un juicio que solo le compete a ellos. En cuanto a lo que mi experiencia respecta, el espíritu explorador, energético, heterodoxo e inconformista de Aurelia ha sido siempre una fuente de inspiración.

SERGIO VEGA BORRERO

CANAAN ARCHIVES, THE MAJORCAN PERIOD

What characterises the so-called advanced societies is that they today consume images and no longer, like those of the past, beliefs; they are therefore more liberal, less fanatical, but also more false.

ROLAND BARTHES

In the mid-seventies my father was a young solicitor who had recently settled in Madrid. At the time neither he nor my mother suspected that a casual call from the Canaans at the office door was going to influence their lives and to a certain extent mine as well.

I never met Carl and I was a child when I knew Aurelia. To my eyes the Aurelia of those days, a lady about eighty years old with the features of a half-caste and an almost undecipherable accent when speaking Spanish, was something from far away, well outside the scope of the schoolbooks of the time. Walking through the corridors in her house was like being in a geography and history lesson with a chaotic chronological order. Pictures of African tribes and Oriental statues were jumbled up with knives, spears, daggers or the latest model of video recorder. Amongst all the objects perhaps the most fascinating was a small pair of stereoscopic binoculars that reproduced 3D images from places all over the planet. My brother Daniel and I could spend hours stretched out on the floor with our eyes glued to the binoculars, in ecstatic rapture at the sight of these images. It was an advanced course in the history, but it was also our first contact with the artificial paradise of photographic images.

Who would have thought that after more than a decade spent roaming around half the planet, Majorca would be the place the Canaans would choose to end their journeys. Looking at the first photographs taken on their arrival in Cala Rajada in the early 1950s, they remind me of two explorers viewing unknown territory. In these first photographs, the Canaans themselves disappear from the picture as they take shot after patient shot of the same kind of scene: deserted dirt roads, almond trees in flower, the crystal clear water of the sea, the ruins of a castle. Now and then a lone human figure appears in the distance, sharing the astonishment of his donkey as together they gaze at the camera. I can imagine both Carl and Aurelia returning the gaze with a mixture of surprise and recognition. These are not the sort of pictures taken by a tourist recording a moment as he passes through, they are more like images taken by someone who wishes to furnish proof that such a place still existed in the Old World.

It is paradoxical that the very circumstances that gave the Canaans wings to travel around half the world were at the same time what they were fleeing from. In the mid-1950s the United States as a triumphant major power was beginning to extend its young capitalist spirit out into the world. At the time, Carl was an auditor for the various foreign offices of CALTEX, an oil company, and Aurelia, a keen artist, accompanied him and painted everything she saw. Although I never knew

Carl, seeing his photos I cannot help but think of him as a kind of American style Albert Camus. I can imagine him at his desk with sheets of accounts, adding and subtracting and then adding again never-ending balance sheets like a modern Sisyphus. It would not take Carl long to come to terms with the absurdity of the American saying: "keeping up with the Joneses". The anxiety inherent in the constant competitiveness of the new consumer society meant that when the Canaans arrived in Cala Rajada, in their eyes this backward corner in its pre-capitalist primitive state seemed like Paradise regained. Another paradox is that having decided to settle in this orchard, it was to build a hotel that they baptized with the sumptuous name El Castillo. We can safely assume that it took time for both Carl and Aurelia to distance themselves from the New World and its Disney-like vision of history in order to really embrace the old one; and then, when they finally managed it, modernity surprised them.

The fascinated Canaans photographed the craftsmen and techniques used in building their hotel from start to finish. There are also pictures of what would become their faithful team of employees: Pilar, Guapo, Gabriel, Matías... About this time the Canaans began to stop taking snapshots of what they saw as they themselves started to become the objects of photography. In the early days these were publicity photos of the hotel, but little by little the origin of the photographs becomes confusing. In many cases they are pictures from various sources taken by the hotel guests. To a certain extent, the Canaans slowly began to integrate themselves into the landscape of Cala Rajada like one more exotic element. And this went so far that when economic development began in earnest in the mid-sixties with the explosion of the tourist boom, the Canaans' with their old-fashioned ways, threatened by the new machinery of modern hotels, became as obsolete and archaic as the Cala Rajada they had first encountered. So once again they packed up their things and dusted off their photographic equipment to go on what would be their last journey.

On reading the affectionate comments written in this book by the people who knew them or in some way had to do with them, I am happy to know that the Canaans did not simply come to Cala Rajada to take advantage of the carefree wisdom in which the inhabitants of Capdepera, the "gabellins", were immersed at the time. The Canaans brought with them more than the wonders of the New World, their presence served to widen the narrow horizons prevalent here in those days. Both Aurelia and her husband made room for a whole host of people who found in El Castillo the understanding and freedom that society then denied them. Homosexuals, homeless souls, immigrants and of course Marcelo, impetuous of spirit in spite of his physical handicap.

The road taken by the gabellins after the ambivalent legacy of the Canaans is something on which only they can pronounce judgement. As far as my experience is concerned, the browser, energetic, unorthodox and nonconformist spirit of Aurelia has always been a source of inspiration.

SERGIO VEGA BORREGO

DAS CANAAN-ARCHIV, DIE ZEIT AUF MALLORCA

Das Charakteristische der sogenannten fortgeschrittenen Gesellschaften ist dies: sie konsumieren heute Bilder und nicht mehr, wie die früheren Gesellschaften, Glaubensinhalte; sie sind daher liberaler, weniger fanatisch, dafür aber auch 'falscher' (weniger 'authentisch').

ROLAND BARTHES

Mitte der 70er Jahre hatte sich mein Vater gerade als junger Anwalt in Madrid niedergelassen. Weder er noch meine Mutter hätten damals im Traum daran gedacht, dass der unverhoffte Besuch des Ehepaars Canaan in der Kanzlei Einfluss auf ihr weiteres Leben nehmen sollte und damit in gewisser Hinsicht auch auf meins.

Carl habe ich nie kennengelernt, wohl aber Aurelia. Einem Kind kam die Aurelia von damals, eine Frau um die achtzig mit exotischen Gesichtszügen und einem kaum verständlichen Akzent, wenn sie Spanisch sprach, wie ein Wesen von einem anderen Stern vor, über den in den Schulbüchern nichts zu lesen stand. Durch die Gänge ihres Hauses zu streifen, kam einer chronologisch ungeordneten, chaotischen Geschichts- und Geographiestunde gleich. Da hingen Bilder von afrikanischen Stämmen, standen orientalische Statuen und mittendrin stieß man auf Messer, Lanzen, Dolche oder das neueste Modell eines VHS-Videorecorders. Von all diesen Gegenständen hat mich wohl am meisten ein kleines binokulares Stereoskop fasziniert, das von allen möglichen Winkeln des Planeten dreidimensionale Bilder reproduzierte. Wie hypnotisiert von der Flut der Bilder konnten mein Bruder Daniel und ich stundenlang auf dem Boden liegen und in das Stereoskop starren. Es war ein fortgeschrittener Kurs in Geschichte und zugleich unser erster Kontakt mit dem künstlichen Paradies der Bilder.

Wer hätte gedacht, dass sich die Canaans, nachdem sie mehr als zehn Jahre die halbe Welt bereist hatten, ausgerechnet Mallorca aussuchen würden, um sesshaft zu werden. Betrachtet man die ersten Fotografien, die kurz nach ihrer Ankunft in Cala Rajada entstanden sind, also Anfang der 50er Jahre, so kommen sie einem vor wie die Bilder zweier Ethnographen, die sich daran machen, ein ihnen noch unbekanntes Territorium zu inspizieren. Auf diesen ersten Fotografien sind die Canaans nicht zu sehen, stattdessen sind sie es, die geduldig die immer wieder gleichen Motive mit ihrer Kamera einfangen. Menschenleere, nicht asphaltierte Straßen, blühende Mandelbäume, das kristallblaue Wasser des Meeres, die Ruinen einer Burg. Ab und zu taucht in der Ferne eine menschliche Gestalt auf, die ebenso verduzt in die Kamera starrt wie der Esel neben ihr, und ich stelle mir vor, wie sowohl Carl als auch Aurelia in einer Mischung aus Überraschung und Wiedererkennen zurückstarren. Mit den Aufnahmen eines Touristen, der einen flüchtigen Moment festhalten möchte, haben solche Bilder nichts gemein, sie stammen vielmehr von jemandem, der zeigen wollte, dass auf dem alten Kontinent noch immer ein Ort wie dieser existierte.

Es ist paradox, dass die Umstände, die die Canaans dazu brachten, die halbe Welt zu bereisen, zugleich auch jene waren, vor denen sie flohen. So hatten die Vereinigten Staaten als Siegermacht inmitten der 50er Jahre damit begonnen, ihren jungen kapitalistischen Geist in der ganzen Welt zu verbreiten. Carl arbeitete als Wirtschaftsprüfer für verschiedene, im Ausland ansässige Niederlassungen des Ölkonzerns Caltex, und Aurelia, eine begeisterte Malerin, begleitete ihn auf

seinen Reisen und hielt alles fest, was sie zu sehen bekam. Zwar habe ich Carl niemals kennengelernt, doch wenn ich mir die Fotos von ihm anschauere, kann ich nicht umhin, in ihm einen amerikanischen Albert Camus zu sehen. Ich stelle mir vor, wie er mit seinen Tabellenkalkulationen am Schreibtisch sitzt, die Zahlen addiert und subtrahiert, um dann wieder, wie ein moderner Sisyphus, von neuem endlose Summen- und Saldenlisten zusammenzustellen. Es dauerte nicht lange, bis Carl die Absurdität der amerikanischen Redewendung “keeping up with the Joneses” erfahren sollte. Das beklemmende Angstgefühl, das aus der ständigen Wettbewerbssituation innerhalb der neuen Konsumgesellschaft herrührte, war einer der Gründe dafür, dass den Canaans bei ihrer Ankunft in Cala Rajada, dieser sich in ihren Augen in einem primitiven frühkapitalistischen Zustand befindliche Winkel der Welt wie ein verloren geglaubtes Paradies vorkam. Ebenfalls paradox ist es, dass sie, nachdem sie den Entschluss gefasst hatten, sich in diesem Garten Eden niederzulassen, dort ausgerechnet ein Hotel bauten, dem sie noch dazu den hochtrabenden Namen *El Castillo* gaben, “Die Burg”. Sicherlich haben sowohl Carl als auch Aurelia Zeit gebraucht, um sich von der neuen Welt und ihrer von Hollywood geprägten Sicht der Geschichte zu lösen, bevor sie sich ganz der alten zuwenden konnten. Doch als ihnen dies schließlich gelang, holte sie die moderne Welt wieder ein.

Fasziniert fotografierten die Canaans die althergebrachten Arbeitstechniken, mit denen ihr Hotel erbaut wurde, vom ersten Spatenstich bis zur endgültigen Fertigstellung. Auch finden sich Aufnahmen der Schar ihrer treu ergebenen Angestellten: Pilar, Guapo, Gabriel, Maties... Nach und nach fotografierten sie allerdings immer weniger, um mehr und mehr selbst fotografiert zu werden. Zu Anfang waren es vor allem Werbeaufnahmen vom Hotel, aber mit der Zeit lassen sich die Anlässe nicht mehr wirklich ausmachen. Oftmals handelt es sich um Fotos ganz unterschiedlicher Herkunft, die von den Hotelgästen selbst aufgenommen wurden. In gewisser Hinsicht begannen Carl und Aurelia, sich allmählich in die Umgebung Cala Rajadas einzugliedern, um sozusagen zu einem weiteren exotischen Bestandteil dieser Landschaft zu werden. Dies ging so weit, dass infolge der ökonomischen Öffnung Mitte der 60er Jahre und des daraufhin einsetzenden Massentourismus das von den neu errichteten Hotelburgen bedrohte Konzept der Canaans ebenso archaisch und obsolet wurde wie das Cala Rajada, das sie einst vorgefunden hatten. Einmal mehr mussten sie ihre Siebensachen zusammenpacken und ihre Fotoausrüstung entstauben, um eine Reise anzutreten, die ihre letzte werden sollte.

Wenn ich die herzlichen Worte lese, mit denen die Menschen, die Aurelia und Carl gekannt haben oder ihnen irgendwann einmal begegnet sind, die beiden in dem vorliegenden Buch bedenken, macht es mich froh zu erfahren, dass die Canaans nicht einfach nach Cala Rajada gekommen sind, um einen Vorteil aus der unbekümmerten Weisheit zu ziehen, die den gabellins, den Bewohnern Capdeperas, in jenen Tagen zu eigen war. Die Canaans brachten weit mehr als die Herrlichkeiten der neuen Welt mit sich, durch ihre bloße Anwesenheit vermochten sie es zudem, den insgesamt engen Horizont der damaligen Zeit zu öffnen. Sowohl Aurelia als auch ihr Mann gaben einer ganzen Reihe von Menschen eine Art Zufluchtsort, trafen diese doch im *El Castillo* auf das Verständnis und die Freiheit, die die zeitgenössische Gesellschaft ihnen verweigerte. Homosexuelle, heimatlose Seelen, Immigranten, und nicht zuletzt Marcelo, ein trotz seiner körperlichen Behinderung ungestümer Geist.

Den Weg zu beurteilen, den die gabellins nach dem ambivalenten Vermächtnis der Canaans eingeschlagen haben, steht allein ihnen zu. Was allerdings mich anbelangt, so ist mir der tatkräftige, abenteuerfreudige, unkonventionelle und unangepasste Geist Aurelias stets eine Quelle der Inspiration gewesen.

SERGIO VEGA BORREGO

ELS CANAAN: UNA VIDA EN IMATGES

L'arxiu dels Canaan es compon de més de 5.000 imatges entre negatius, diapositives i còpies en paper. Abasta un extens període que comença amb fotografies d'infantesa i conclou amb un viatge a Bangkok, probablement realitzat a finals dels anys vuitanta del segle passat.

El material, considerant el pas del temps, està raonablement ben conservat, encara que una part –les diapositives en color, sobretot– s'ha degradat considerablement per la inestabilitat dels materials d'origen. Aurelia era una persona metòdica i tenia l'arxiu perfectament classificat, encara que en un ordre molt personal que no considerava rellevant incloure-hi les dates. Es pot anar intuït en quin període ens trobam per distints elements dispersos: l'enterrament de Gandhi a Nova Delhi, un cartell cinematogràfic, el model dels vehicles i altres petits detalls.

Considerant l'època, la llista de països visitats pels Canaan és aclaparadora: Sud-àfrica, Japó, Tailàndia, Kenya, Índia, Madagascar, Egipte, Suïssa, Suècia, Holanda, Dinamarca, Noruega, França, Itàlia, Anglaterra, Bèlgica, Xina, Hong Kong o Portugal, entre d'altres. Després que Carl hagués finat, Aurelia continuà realitzant, cada any, extensos viatges a llocs que no pogué visitar amb el seu marit o tornant a llocs ja coneguts.

La majoria dels viatges dels Canaan no poden classificar-se de turístics. Tot i que les fotografies de l'arxiu recullen moments d'oci de la parella, el motiu fonamental dels desplaçaments, d'un parell de mesos de durada, està relacionat amb les obligacions de Carl com a auditor mundial de la *Califòrnia Texas Oil Company (Caltex)*. Aquets viatges, visualment els més atractius de l'arxiu, es perllongaren en el temps al llarg de tres anys. Sense cap mena de dubte, el càrrec de Carl degué ser de molt alt nivell, ja que les fotografies mostren els Canaan relacionant-se amb l'alta societat d'un colonialisme occidental ja en retirada.

La part corresponent a Mallorca és, indiscutiblement, la més extensa i variada, encara que, si consideram l'interval de temps que regentaren l'hotel, podem estimar el material com a escàs. Mallorca fou un imprevista i perllongada aturada en el camí, després d'un tur turístic per Europa. Els Canaan no se'n tornaren a viure als Estats Units, com era el seu pla inicial. Després de la seva estada a Mallorca concloueren que, tal com assenyala Aurelia a *Senyor Ahir*, res se'ls havia perdut allí.

Aurelia, llicenciada en Belles Arts per la Universitat de Washington, exercia d'acompanyant molt activa i, durant dels viatges, féu innumbrables retrats fotogràfics com a material de referència per a les seves pintures. Així mateix, realitzà exposicions de les quals se'n feren ressò diaris de Kenya i Sud-àfrica. Com a llicenciat en la mateixa especialitat, he de dir que el seu talent com a pintora era discret i, des d'un caire artístic, estimo més les seves capacitats com a fotògrafa. El valor documental i artístic de l'arxiu estan a la par, Aurelia i Carl tenien sensibilitat i tot d'una simpatitzaven amb les persones a qui fotografiaven.

Atès que no he tingut l'oportunitat de conèixer en Carl, tendeixo a considerar que la totalitat de fotografies foren fetes per Aurelia, encara que sospiti que ella féu la major part de les fotografies

en blanc i negre i que Carl, com esmenta un altre retall de premsa local, sentia predilecció per la llavors innovadora diapositiva en color. És precisament el material en color el més escàs en l'etapa mallorquina i intueixo que es limita als primers mesos de la seva estada, tot i haver-hi material en color del mateix tipus previ a l'arribada a Mallorca. Aquest material és el més degradat de tot l'arxiu, potser perquè no es processà correctament, o perquè el temps transcorregut entre la presa i el revelat, probablement fora de l'illa, foren considerables, o per qualsevol altra circumstància que ara mateix no sóc capaç de determinar. El cert és que, en comparació amb la resta de l'arxiu, el material en color és poc abundós.

Pel que fa a la restauració d'imatges seleccionades per a aquesta publicació, he de reconèixer que ha estat més laboriosa del previst. El material començava a mostrar incipients signes de deteriorament: metal·litzats en l'emulsió, clivells, fongs, abrasions i taques de revelat, entre d'altres. Moltes de les imatges són escanejats de còpies en paper molt rentat i que en origen ja eren còpies d'una qualitat mediocre. La procedència de les imatges és molt variada, només una part són fetes pels Canaan. Hi ha molt de material remès pels hostes i material amb finalitat promocional elaborat per fotògrafs professionals, aquest ja més ben conservat. Acompanyen aquestes línies alguns exemples que poden donar una idea de la labor realitzada per a retornar algunes imatges al seu estat original.

Vull agrair a l'Associació Cap Vermell, i en especial a Lluçia Rinyon, el seu interès per restaurar i donar a conèixer la col·lecció fotogràfica de Carl i Aurelia. Després de quasi vint anys a l'oblit, una part d'aquesta surt a la llum i confio que sigui la primera passa per a una recuperació íntegra d'un arxiu tan fascinant com ho foren els Canaan.

DANIEL VEGA BORREGO
ESNE. Profesor de Fotografía

LOS CANAAN: UNA VIDA EN IMÁGENES

El archivo de los Canaan se compone de más de 5000 imágenes entre negativos, diapositivas y copias en papel. Abarca un extenso periodo que arranca con fotografías de infancia y concluye con un viaje a Bangkok probablemente realizado a finales de los años ochenta del siglo pasado.

El material, considerando el paso del tiempo, está razonablemente bien conservado aunque parte de éste, las diapositivas en color sobre todo, se han degradado considerablemente por lo inestable de los materiales de origen. Aurelia era una persona metódica y tenía su archivo perfectamente clasificado, pero según un orden muy personal donde no consideró relevante incluir fechas. Se puede ir intuyendo en qué periodo nos encontramos por distintos elementos dispersos: el entierro de Gandhi en Nueva Delhi, un cartel cinematográfico, el modelo de los vehículos y otros muchos pequeños detalles.

Si consideramos la época, la lista de países visitados por los Canaan es abrumadora: Sudáfrica, Japón, Tailandia, Kenia, India, Madagascar, Egipto, Suiza, Suecia, Holanda, Dinamarca, Noruega, Francia, Italia, Inglaterra, Bélgica, China, Hong Kong, Portugal, entre otros. Fallecido Carl, Aurelia siguió realizando anualmente extensos viajes a lugares que no pudo visitar junto a su marido y revisitando algunos otros.

La mayoría de los viajes de los Canaan no pueden calificarse de turísticos y aunque las fotografías del archivo recogen momentos de ocio de la pareja el motivo fundamental de sus estancias, de varios meses, está relacionado con las obligaciones de Carl como auditor mundial de la California Texas Oil Company (Caltex). Estos viajes, visualmente los más atractivos del archivo, se prolongaron por espacio de tres años. Sin duda el puesto de Carl debió ser de muy alto nivel porque las fotografías muestran a los Canaan relacionándose con la alta sociedad de un colonialismo occidental ya en retirada.

La parte correspondiente a Mallorca es sin duda la más extensa y variada pero, si tenemos en cuenta el intervalo de tiempo en el que regentaron el hotel, podemos estimar el material como escaso. Mallorca fue un imprevisto y prolongado “alto en el camino” tras un tour turístico por Europa. Los Canaan nunca volvieron a vivir en Estados Unidos, como era su plan inicial, tras su paso por Mallorca concluyeron que, como señala Aurelia en Señor Yesterday, poco tenían ya que hacer allí.

Aurelia, Licenciada en Bellas Artes por la Universidad de Washington, ejercía de acompañante muy activa y durante sus viajes tomó innumerables retratos fotográficos como material de referencia para sus pinturas. Asimismo realizó exposiciones de la que se hicieron eco varios periódicos de Kenia y Sudáfrica. Como Licenciado en la misma especialidad debo decir que su talento como pintora era discreto y, desde el punto de vista artístico, estimo más sus capacidades como fotógrafa. El valor documental y artístico del archivo están a la par, Aurelia y Carl tenían sensibilidad y enseguida empatizaban con las personas que fotografiaban.

Dado que no tuve la oportunidad de conocer a Carl, tiendo a considerar que la totalidad de fotografías fueron tomadas por Aurelia aunque sospecho que ella fue la que realizó la mayor parte de las fotografías en blanco y negro y Carl, como menciona otro recorte de prensa local, sentía predilección por la, entonces novedosa, diapositiva en color. Es precisamente el material en color el más escaso en la etapa mallorquina. Intuyo que se limita a los primeros meses tras su llegada, pese a haber material en color del mismo tipo, previo a su llegada a Mallorca, el tomado en la isla es con diferencia el más degradado de todo el archivo. Puede que en su momento no se procesara correctamente, que los tiempos entre la toma y el revelado, probablemente fuera de la isla, fueran considerables o cualquier otra circunstancia que ahora mismo no soy capaz de determinar. Lo cierto es que en comparación con el resto del archivo el material en color es poco abundante.

En relación a la restauración de imágenes seleccionadas para esta publicación debo reconocer que ha sido más laboriosa de lo estimado. El material empezaba a mostrar incipientes signos de deterioro: metalizados en la emulsión, grietas, hongos, abrasiones, manchas de revelado, entre otros. Muchas de las imágenes son escaneados de copias en papel muy lavadas y que en su origen ya eran copias de una calidad mediocre. La procedencia de las imágenes es muy variada, sólo una parte está tomada por los Canaan. Hay mucho material remitido por huéspedes, material con fines promocionales tomadas por fotógrafos profesionales, entre el material mejor conservado. Bajo estas líneas muestro algunos ejemplos que pueden dar una idea de la labor realizada para devolver a algunas imágenes su estado original.

Quiero agradecer a la Associació Cultural Cap Vermell, y en especial a Lluçia Rinyon, su interés en restaurar y dar a conocer la colección fotográfica de Carl y Aurelia. Tras casi veinte años en el olvido una parte de éste sale a la luz y espero que sea el primer paso para una recuperación íntegra de un archivo tan fascinante como lo fueron los Canaan.

DANIEL VEGA BORREGO
ESNE. Profesor de Fotografía

THE CANAAN FAMILY: PICTURES OF A LIFETIME

The archives of the Canaan family consist of more than 5000 photographs as negatives, slides or paper copies. They cover an extensive period beginning with childhood pictures and ending in a journey to Bangkok which probably took place towards the end of the 1980s.

Considering its age, the material is in a reasonably good state of preservation, although some of it and particularly the colour slides have suffered considerably due to the indifferent quality of the original materials. Aurelia was a methodical person whose records were perfectly classified, but she had her own system of classification where dates did not play an important role. We can more or less guess what period we find ourselves in by distinctive features: the funeral of Ghandi in New Delhi, a cinema poster, the car models and various other minor details.

In view of the times, the list of countries visited by the Canaan family is astounding: South Africa, Japan, Thailand, Kenya, India, Madagascar, Egypt, Switzerland, Sweden, Holland, Denmark, Norway, France, Italy, England, Belgium, China, Hong Kong, Portugal and others. After the death of Carl, Aurelia continued to make long journeys every year to places she could not visit together with her husband and to revisit some others.

Most of the journeys undertaken by the Canaans can hardly be classed as tourist trips. While some of the photographs in the collection show moments of leisure spent together, the principal reason for their travels and visits lasting several months was related to Carl's work as world-wide auditor for the California Texas Oil Company (Caltex). These trips, visually the most attractive ones in the archives, lasted some three years. Without a doubt, Carl must have had a fairly important position, because the pictures show the Canaans together with representatives of high society in a colonial setting that was already on the way out.

The part of the collection relating to Majorca is certainly the most extensive and varied, but if we take into account the length of time during which they ran the hotel, the material is less than plentiful. Majorca was an unforeseen but prolonged "intermediate stop" on their journey after a touristic trip through Europe. The Canaans never went back to live in the United States, which was their original plan, after arriving on Majorca they came to the conclusion that, as Aurelia relates in *Señor Yesterday*, there was really nothing to attract them there.

Aurelia was a graduate in Art from the University of Washington, she was a very active companion and during their travels she took countless photographs as reference material for her paintings. She also held exhibitions that reflect a number of periods spent in Kenya and South Africa. As a graduate of the same discipline, I have to say that her talent as a painter was modest, while from the artistic point of view I believe her capabilities as a photographer were greater. The documentary and artistic value of the archives are on a par with each other, Aurelia and Carl were sensitive and show great feeling for the people they photographed.

As I did not have the chance to meet Carl, I might be inclined to believe that all the photographs were taken by Aurelia, although I suspect that it was she who took most of the black-and-white

shots while Carl, as is mentioned in a local press cutting, was especially attracted by the then fairly new technique of colour slides. It is precisely the material in colour that is least well represented during the Majorcan period. I would guess that this only covers the first few months after their arrival; although there is similar material in colour that was taken prior to their arrival on Majorca, the shots taken on the island are by far the least well preserved in the entire archives. It is possible that the material was not correctly processed at the time, that the period elapsed between taking the photographs and developing them, probably not on the island, was too long or some other circumstance that can now no longer be established. It is certainly true that in comparison with the rest of the archive material, the records in colour are the least abundant.

With regard to restoration of the photographs selected for this publication, I have to admit that it was more work than I had expected. The material began to show the start of deterioration: metallisation in the emulsion, cracks, fungus, abrasions, patches from development, etc. Many of the pictures have been scanned from rather washed-out paper copies that were already poor quality copies in the original. The source of the pictures is very varied, only a certain number of them were actually taken by the Canaans. A lot of material was provided by guests, there is publicity material with pictures taken by professional photographers among the better preserved material. Below these lines you will find some examples to give an idea of the work involved in returning some of the pictures to their original state.

I should like to thank the Associació Cultural Cap Vermell, and most particularly Lluçia Rinyon, for their interest in restoring Carl and Aurelia's collection of photographs and making them available to the public. After nearly 20 years in oblivion, part of this collection has come into the light and I hope this is a first step towards the complete recuperation of such a fascinating set of records as those provided by the Canaan family.

DANIEL VEGA BORREGO
ESNE. Professor of Photography

DIE CANAANS, EIN LEBEN IN BILDERN

Das Archiv der Canaans setzt sich aus mehr als 5.000 Aufnahmen zusammen, aus Negativen, Diapositiven und Fotoabzügen. Es erstreckt sich über einen großen Zeitraum, der mit Kindheitsfotografien beginnt und einer Reise nach Bangkok endet, die wahrscheinlich Ende der 1980er Jahre stattgefunden hat.

Wenn man diese lange Zeitspanne berücksichtigt, so befindet sich das Material insgesamt in einem recht guten Zustand, auch wenn die Farbdia aufgrund der instabilen Ausgangsmaterialien beträchtlich an Intensität verloren haben. Aurelia war eine sehr methodische Frau und hatte ihr Archiv perfekt klassifiziert, allerdings nach ihren eigenen, sehr persönlichen Ordnungsmerkmalen, die zudem keinerlei Datumsangaben berücksichtigten. Wann genau das jeweilige Bild aufgenommen wurde, kann somit nur intuitiv erfasst werden und zwar anhand ganz unterschiedlicher Elemente: die Beerdigung Gandhis in Neu Delhi etwa, ein Kinoplakat, bestimmte Automarken oder andere kleine Details.

Führt man sich die damalige Zeit vor Augen, so ist die Liste der Länder, die die Canaans bereist haben, schier überwältigend: Südafrika, Japan, Thailand, Kenia, Indien, Madagaskar, Ägypten, Schweiz, Schweden, Holland, Dänemark, Norwegen, Frankreich, Italien, England, Belgien, China, Hongkong, Portugal und viele andere mehr. Nach dem Tod Carls führt Aurelia ihre jährlichen, ausgedehnten Reisen fort, sei es an Orte, die sie mit ihrem Mann nicht besuchen konnte, sei es an bereits bekannte Ziele.

Die meisten der Reisen, die die Canaans unternommen haben, lassen sich nicht als Urlaubsfahrten klassifizieren, obwohl sich im Archiv durchaus Fotografien finden lassen, auf denen das Paar bei Freizeitbeschäftigungen zu sehen ist. Doch das Hauptmotiv der vielen, oftmals mehrere Monate dauernden Reisen liegt in Carls Tätigkeit als Wirtschaftsprüfer für die weltweit operierende California Texas Oil Company (Caltex). Diese Reisen, die unter fotografischen Gesichtspunkten sicherlich am attraktivsten für das Archiv sind, erstreckten sich über einen Zeitraum von drei Jahren. Ohne jeden Zweifel muss Carl eine äußerst gehobene Position innegehabt haben, zeigen doch die Fotografien, dass die Canaans Umgang pflegten mit allem, was Rang und Namen hatte im westlichen Kolonialismus, der sich damals bereits im Rückzug befand.

Der Mallorca gewidmete Teil des Archivs ist sicherlich der umfassendste und abwechslungsreichste, auch wenn das Material, berücksichtigt man den Zeitraum, den Carl und Aurelia das Hotel leiteten, letztlich als verhältnismäßig spärlich einzustufen ist. Mallorca war ein unvorhergesehener und verlängerter Zwischenaufenthalt im Anschluss an einen Tripp durch Europa. Nach Amerika kehrten die Canaans, anders als ursprünglich vorgesehen, nie mehr zurück. Wie Aurelia in Señor Yesterday zu verstehen gibt, kamen sie nach ihrer Zeit auf Mallorca zu dem Schluss, dass sie dort nichts mehr verloren hatten.

Aurelia, die an der Universität von Washington einen Abschluss in Kunstwissenschaft abgelegt hatte, übernahm die Rolle einer äußerst aktiven Begleiterin und machte während ihrer Reisen

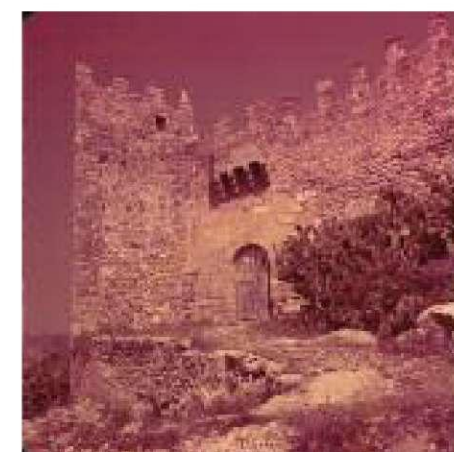
unzählige Porträtaufnahmen, die ihr als Ausgangsmaterial für ihre Bilder dienten. Ebenso organisierte sie Ausstellungen, über die in südafrikanischen und kenianischen Tageszeitungen berichtet wurde. Auch ich bin Kunstwissenschaftler und als solcher vermag ich zu sagen, dass Aurelia als Malerin über keine herausragende Begabung verfügte, und ich unter künstlerischen Gesichtspunkten mehr ihre Fähigkeiten als Fotografin schätze. Das Archiv der Canaans weist zugleich einen dokumentarischen als auch künstlerischen Wert auf, Aurelia und Carl besaßen Einfühlungsvermögen und waren in der Lage, sich auf die Menschen einzulassen, die sie fotografierten.

Da ich keine Gelegenheit hatte, Carl kennenzulernen, tendiere ich dazu, die gesamten Fotografien Aurelia zuzuschreiben. Ich gehe allerdings davon aus, dass von ihr die meisten Schwarz-Weiß-Fotos stammen, während Carl, wie einer Notiz aus der Lokalpresse zu entnehmen ist, eine Vorliebe für die damals noch innovative Farbdiafotografie entwickelt hatte. Gerade Material in Farbe findet sich in der mallorquinischen Etappe kaum, und rein intuitiv würde ich sagen, dass sich dieses hauptsächlich auf die ersten Monate ihres Aufenthalts beschränkt. Auch wenn es Farbmateriale des gleichen Typus bereits aus der Zeit vor der Ankunft der Canaans auf Mallorca gibt, so sind die auf der Insel aufgenommenen Bilder die bei weitem am schlechtesten erhaltenen des gesamten Archivs. Möglicherweise wurden sie seinerzeit nicht korrekt verarbeitet, lag viel Zeit zwischen der eigentlichen Aufnahme und ihrer Entwicklung, die zudem wahrscheinlich nicht auf der Insel selbst erfolgte, oder aber es gab andere Gründe, die sich zum heutigen Zeitpunkt nicht mehr bestimmen lassen. Mit Gewissheit kann man nur sagen, dass sich im Vergleich zum übrigen Archiv nur wenig Farbmateriale aus dieser Zeit finden lässt.

Was die Restaurierung der für die vorliegende Veröffentlichung ausgewählten Bilder anbelangt, so hat sich diese arbeitsaufwendiger als erwartet gestaltet. Das Material wies beginnende Anzeichen von Verfall auf: Aussilberungen in der Fotoemulsion, Risse, Pilzbefall, Abrieb, von der Filmentwicklung herrührende Flecken etc. Zahlreiche Bilder wurden von bereits ziemlich ausgebleichten Papierauszügen gescannt, die ihrerseits nur Kopien mittelmäßiger Qualität waren. Insgesamt sind die Fotografien von sehr unterschiedlicher Herkunft und nur ein Teil stammt von den Canaans selbst. Sehr viele der Bilder wurden von ehemaligen Hotelgästen zur Verfügung gestellt, wobei die von professionellen Fotografen zu Werbezwecken gemachten Aufnahmen sicherlich am besten erhalten sind. Im Anschluss an diese Zeilen finden sich einige Beispiele, die den Arbeitsprozess veranschaulichen sollen, der notwendig war, um den Originalzustand einiger Fotografien wiederherzustellen.

Ich möchte der Associació Cultural Cap Vermell und insbesondere Lluçia Rinyon meinen Dank für das Interesse an der Restaurierung der Fotosammlung von Carl und Aurelia aussprechen und dafür, dass sie diese einem breiten Publikum bekanntmachen wollen. Nachdem sie fast zwanzig Jahre in der Vergessenheit versunken waren, gelangt nun ein Teil der Bilder ans Licht der Öffentlichkeit und ich hoffe, dass dies ein erster Schritt im Hinblick auf die Wiederherstellung des gesamten Archivs sein wird, von dem eine ebenso große Faszination ausgeht wie seinerzeit von den Canaans selbst.

DANIEL VEGA BORREGO
(ESNE). Professor für Fotografie

- Què és allò d'allà?
- Allò, *señores*, és un vell castell construït pels romans.
- Pels romans? -vaig preguntar, sorpresa.
- Els agradaria veure'l, *señores*?

- ¿Qué es aquello?
- Aquello, *señores*, es un viejo castillo del tiempo de los romanos.
- ¿De los romanos? -pregunté sorprendida.
- ¿Les gustaría visitarlo, *señores*?

- "What is that?" I shouted.
- "That, *Señores*, is an old castle built by the Romans."
- "By the Romans?" I echoed, impressed.
- "You like to see, *Señores*?"

„Was ist denn das?“, rief ich.
 „Das, *señores*, ist eine alte Burg aus der Zeit der Römer.“
 „Der Römer?“, wiederholte ich beeindruckt.
 „Haben Sie Lust, sie sich anzuschauen, *señores*?“

